

Carlos CELDRÁN, Kuba

Posolstvo k Svetovému dňu divadla 2019

Keď som v sebe objavil vášeň pre divadlo, moji učitelia ju poznali už dávno. Postavili svoje divadelné domovy a poetiky na zvyškoch svojich vlastných existencií. Mnohí z nich nie sú takmer vôbec známi: pracovali v tichu, v pokore svojich skúšobní, ale i vo vypredaných sálach, aby po rokoch práce a výnimočných výsledkoch postupne odišli, vytratili sa. Keď som pochopil, že mojím osudom bude nasledovať ich kroky, uvedomil som si dedičstvo, ktoré mi zanechali. Tú jedinečnú a neodbytnú tradíciu života v prítomnom okamihu bez iných očakávaní ako nutnosti dosiahnuť len ten jeden neopakovateľný moment. Moment stretnutia sa v pochopení s druhým človekom v tme divadla – bez ochrany, iba v pravde gesta, odhaľujúc pravý význam slova.

Mojou divadelnou vlasťou sú chvíle stretnutí s divákmi, ktorí prichádzajú noc čo noc do nášho divadla z najrôznejších kútov mesta, aby s nami strávili pár hodín, pár minút. Môj život je vyskladaný z týchto jedinečných chvíľ, keď prestávam byť sebou samým, keď prestávam trpieť sám za seba a znova sa rodím až v porozumení zmyslu mojej divadelnej profesie. Tým zmyslom je žiť okamihy čistej pominuteľnej pravdy. V týchto chvíľach vieme, že to, čo hovoríme a robíme vo svetle rámp, je pravda a odráža to TO najhlbšie a najosobnejšie v nás. Moja divadelná vlasť a vlasť mojich hercov, je krajina utkaná z chvíľ, v ktorých odkladáme masky, rétoriku, strach z toho, kým sme, a spájame ruky v divadelnej tme.

Divadelná tradícia je horizontálna. Nikto nemôže vyhlásiť, že divadlo existuje iba v nejakej svetovej metropole, meste alebo privilegovanej budove. Divadlo sa šíri cez neviditeľnú geografiu, ktorá mieša životy tvorcov a ich remeslá do zjednocujúceho gesta. Všetci divadelní majstri zomierajú so svojimi chvíľami neopakovateľného jasu a krásy, všetci miznú rovnakým spôsobom, bez akejkoľvek transcendentnosti, čo by ich ochránila a preslávila. Divadelní majstri vedia, že žiadne uznanie nie je dôležité zoči-voči ozajstnej istote, ktorá je koreňom ich práce. Tou istotou sú chvíle pravdy, nejednoznačnosti, sily, slobody, ktoré vznikajú uprostred absolútnej neistoty. Okrem dát alebo videozáznamov, fotiek, ktoré zachytávajú len vyblednutú myšlienku toho, čo spravili, neprežije nič iné. V týchto záznamoch bude navždy chýbať tichá odpoveď publika, ktoré v okamihu rozumie, že to, čo sa tu deje, sa nedá preložiť alebo nájsť

mimo divadla, že skutočnou pravdou, ktorú tu spoločne zdieľajú, je práve táto životná skúsenosť, na pár sekúnd priezračnejšia než sám život.

Keď som si uvedomil, že divadlo je krajinou samou osebe, veľkým teritóriom zaberajúcim celý svet, zrodilo sa vo mne poznanie, ktoré bolo aj oslobodením: nemusíš ďaleko cestovať, nemusíš utekať ani sa sťahovať. Publikum je tam, kde si ty. Tam máš po svojom boku kolegov. Mimo tvojho umeleckého domova je nepriehľadná a nepreniknuteľná denná realita. Túto zdanlivú nehybnosť môžeš však využiť pri plánovaní svojej najslávnejšej cesty, usilujúc sa zopakovať Odyseu, či plavbu argonautov – byť nehybným cestovateľom, ktorý neprestáva zvyšovať hustotu a tuhosť svojho reálneho sveta.

Tvoja cesta vedie k okamihu, k neopakovateľnému stretnutiu sa s ľuďmi tebe blízkymi. Tvoja cesta vedie k nim, k ich srdcu, k ich subjektivite. Cestuješ v ich vnútri, si prítomný v ich emóciách, v ich spomienkach, ktoré prebúdzajú a ktorými hýbeš. Tvoja cesta je záhradná a nikto nemôže určiť jej rozmery alebo ju celkom umlčať. Nikto ju však nemôže ani tak celkom doceniť. Cestuješ predstavivosťou ľudí. Tá cesta je semienkom zasiatym v najodľahlejšej zemi: občianskom, etickom a ľudskom vedomí divákov. Vďaka tomuto sa nepresúvam, ostávam doma so svojimi najbližšími, v zdanlivej nehybnosti, pracujem dňom a nocou, pretože poznám tajomstvo rýchlosti.

Z angličtiny preložil Ján Tomandl

Carlos Celdrán (1963)

Carlos Celdrán je oceňovaný kubánsky divadelník známy na celom svete. Vyštudoval divadelné štúdiá na Instituto Superior de Arte v Havane. Po štúdiách v roku 1986 nastúpil ako dramaturg a neskôr ako režisér do divadla Teatro Buendía. Túto pozíciu zastával do roku 1996, keď v Havane založil vlastnú divadelnú skupinu – Argos Teatro. Divadlo je známe inscenovaním európskych klasikov, súčasných latinskoamerických hier a autorských hier. Nielen táto kultúrna fúzia priniesla Argos Teatro uznanie. Divadelná inscenácia *Ten Million*, na ktorej sa Celdrán podieľal autorsky i režijne, si vyslúžila veľké uznanie kritikov doma i v zahraničí. Svetoznámy je aj ich herecké laboratórium, v ktorom hľadajú spoločný jazyk pre performatívne umenia. V rokoch 1988 až 2018 vyhral Celdrán šestnásťkrát Cenu kubánskych divadelných kritikov za najlepšiu inscenáciu. Od roku 2016 je vedúcim magisterského štúdia divadelnej réžie na Instituto Superior de Arte v Havane.